

**Аналіз регуляторного впливу
проекту постанови Правління Національного банку України
“Про затвердження Положення про характеристики та класифікаційні
ознаки класів страхування, особливості здійснення діяльності зі
страхування та укладання договорів за класами страхування”**

I. Визначення проблеми, яку передбачається розв’язати шляхом державного регулювання

Національний банк України (далі – Національний банк) відповідно до пункту 8¹ статті 7 розділу I Закону України “Про Національний банк України” наділений повноваженнями здійснювати державне регулювання та нагляд на індивідуальній і консолідованій основі на ринках небанківських фінансових послуг у межах, визначених Законом України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” та іншими законами України.

Законом України від 19.11.2021 № 1909-IX “Про страхування” (далі – Закон про страхування), основні положення якого вводяться в дію з 01.01.2024, зокрема передбачено скасування поділу на обов’язкові та добровільні види страхування, заміну видів страхування на класи страхування з відповідним визначенням назв таких класів, особливостей умов договорів, що можуть укладатися за такими класами страхування, та переоформлення діючих ліцензій страховиків за видами страхування в ліцензії на здійснення діяльності із страхування за обраними страховиками класами страхування (ризиками в межах класів страхування).

У частині третій статті 4 розділу II Закону про страхування визначені повноваження Національного банку як регулятора щодо визначення переліку ризиків у межах класів страхування, характеристик та класифікаційних ознак класів страхування, ризиків у межах класів страхування, а також особливостей здійснення діяльності зі страхування та укладання договорів за класами страхування.

На сьогодні нормативно-правовими актами з питань страхування не визначено переліку ризиків у межах класів страхування, характеристик та класифікаційних ознак класів страхування, ризиків у межах класів страхування, особливостей здійснення діяльності зі страхування та укладання договорів за класами страхування.

Проблема, що пропонується розв’язати шляхом державного регулювання, а саме шляхом прийняття проекту постанови Правління Національного банку України “Про затвердження Положення про характеристики та класифікаційні ознаки класів страхування, особливості здійснення діяльності зі страхування та укладання договорів за класами страхування” (далі – регуляторний акт), стосується:

визначення переліку ризиків у межах класів страхування;

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до: 08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

B/33-0008/75331

від 29.06.2023 09:39

визначення характеристик та класифікаційних ознак класів страхування, ризиків у межах класів страхування;

встановлення особливостей здійснення діяльності зі страхування та укладання договорів страхування за класами страхування;

встановлення додаткових вимог до договорів страхування життя за класами страхування життя, включаючи за класом страхування 23 “Пенсійне страхування” щодо договорів пенсійного страхування, та порядку їх укладання;

визначення особливостей здійснення діяльності зі страхування щодо порядку розрахунку та виплати викупної суми в разі дострокового припинення дії договорів за класами страхування життя;

визначення порядку розрахунку частини платежу до повернення в разі дострокового припинення договорів за класами страхування іншого, ніж страхування життя, та особливостей здійснення діяльності зі страхування щодо дострокового припинення договорів за класами страхування іншого, ніж страхування життя;

здійснення Національним банком контролю за дотриманням вимог регуляторного акта.

Вищенаведене питання не може бути вирішене за допомогою ринкових механізмів, оскільки воно стосується реалізації повноважень Національного банку, визначених Законом про страхування.

У відповідній сфері правового регулювання є акти Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України (далі – Держфінпослуг) або Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (далі – Нацкомфінпослуг):

характеристика та класифікаційні ознаки видів добровільного страхування, затверджені розпорядженням Держфінпослуг від 09.07.2010 № 565, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 16.11.2010 за № 1119/18414;

додаткові вимоги до договорів страхування життя, затверджені розпорядженням Нацкомфінпослуг від 01.06.2017 № 2172, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 04.08.2017 за № 963/30831.

У пункті 25 розділу XV “Прикінцеві та перехідні положення” Закону про страхування передбачено до дня введення в дію цього Закону Національному банку привести свої нормативно-правові акти у відповідність до цього Закону та забезпечити прийняття нормативно-правових актів, необхідних для реалізації цього Закону.

Розв’язати вищезазначену проблему за допомогою регуляторних актів неможливо, оскільки її вирішення належить до повноважень Національного банку виключно шляхом прийняття відповідного нормативно-правового акта на виконання положень Закону про страхування, з метою приведення у

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до: 08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/33-0008/75331

від 29.06.2023 09:39

відповідність до вимог зазначеного Закону діяльності Національного банку та страховиків.

Отже, існує потреба у врегулюванні вищезазначених проблем та затвердженні відповідного нормативно-правового акта Національного банку, водночас наведені вище нормативно-правові акти Держфінпослуг та Нацкомфінпослуг будуть визнані такими, що втратили чинність, після прийняття цього регуляторного акта.

Суб'єктами, на яких поширюється дія регуляторного акта, є страховики та філії страховиків-нерезидентів (далі – страховики), а також страхові посередники під час участі таких посередників в укладенні договорів страхування. Проблема, що пропонується розв'язати шляхом державного регулювання у разі її не вирішення спричинить ситуацію, що справлятиме негативний вплив на діяльність страховиків.

II. Визначення цілей державного регулювання

Цілями державного регулювання, що безпосередньо пов'язані з розв'язанням зазначеної проблеми, є реалізація повноважень Національного банку, визначених Законом про страхування, а саме: визначення переліку ризиків у межах класів страхування, характеристик та класифікаційних ознак класів страхування (ризиків у межах класів страхування), особливостей здійснення діяльності зі страхування та укладання договорів за класами страхування, включаючи вимоги в разі дострокового припинення договорів страхування.

III. Визначення та оцінка всіх прийнятних альтернативних способів досягнення зазначених цілей, наведення аргументів щодо переваги обраного способу

Одним із способів досягнення зазначених цілей може бути залишення наявного стану законодавства України, що не відповідає вимогам Закону про страхування.

Перевагами цього способу є збереження наявного стану законодавства України, а саме застосування нормативно-правих актів Держфінпослуг та Нацкомфінпослуг у сфері регулювання діяльності на ринку страхування.

Водночас, починаючи з 01.01.2024, унаслідок втрати чинності Законом про страхування, виникне правова невизначеність у законодавстві щодо характеристик та класифікаційних ознак класів страхування, ризиків у межах класів страхування, неможливості отримання та/або звуження/розширення ліцензій страховиків на здійснення діяльності зі страхування за певними ризиками в межах класу страхування, невизначеності щодо особливостей укладення договорів за класами страхування, зокрема тих, що можуть укладатися за кількома класами страхування.

Вищенаведене не дасть змогу реалізувати повноваження Національного

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

B/33-0008/75331

від 29.06.2023 09:39

банку, визначені Законом про страхування, через те, що немає нормативно-правового акта Національного банку у визначеній сфері правового регулювання.

Отже, застосування такого способу досягнення цілей та вирішення проблеми таким способом не є прийнятним.

Альтернативним способом досягнення встановлених цілей є визначення Національним банком характеристик та класифікаційних ознак класів страхування, особливостей здійснення діяльності зі страхування та укладання договорів за класами страхування шляхом прийняття запропонованого регуляторного акта.

Недоліками запропонованого способу є можливі витрати страховиків, пов'язані з необхідністю виконання вимог Закону про страхування, на створення нових страхових продуктів, розроблення та/або внесення змін до внутрішніх документів страховика, оновлення матеріалів та інформації на вебсайті страховика, з метою забезпечення укладання нових договорів відповідно до обраних класів страхування (ризиків у межах класів страхування) та з врахуванням особливостей та вимог, що визначаються регуляторним актом до договорів страхування окремого класу страхування (ризиків у межах класу страхування).

Відповідні витрати страховиків здійснюватимуться в межах кошторисів витрат на поточну операційну діяльність.

Перевагами такого способу є реалізація положень та вимог Закону про страхування, встановлення Національним банком вимог до діяльності зі страхування в частині визначення характеристик та класифікаційних ознак класів страхування, переліку ризиків у межах класів страхування, визначення особливостей здійснення діяльності зі страхування та укладання договорів за класами страхування, що в цілому призведе до впорядкування діяльності з надання клієнтам страхових послуг згідно із Законом про страхування.

Тому Національний банк з урахуванням положень Закону про страхування обрав варіант прийняття запропонованого регуляторного акта як найкращий спосіб досягнення зазначених цілей.

IV. Опис механізму, який пропонується застосувати для розв'язання проблеми, і відповідні заходи

Регуляторним актом передбачено затвердження Положення про характеристики та класифікаційні ознаки класів страхування, особливості здійснення діяльності зі страхування та укладання договорів за класами страхування.

Регуляторний акт визначає:

характеристики та класифікаційні ознаки кожного класу страхування, ризиків у межах класів страхування;

перелік ризиків у межах кожного класу страхування;

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

B/33-0008/75331

від 29.06.2023 09:39

особливості здійснення діяльності щодо визначення умов договору страхування залежно від класу страхування, зокрема щодо переліку страхових ризиків, об'єктів страхування, вимоги до обов'язкового зазначення (чи заборон на зазначення) у договорах страхування певних умов або інформації залежно від класу страхування;

особливості укладання договорів страхування та здійснення діяльності щодо виконання договорів страхування за класами страхування, а також за групами договорів, об'єднаних за спільним об'єктом страхування (договорів страхування життя та/або здоров'я, договорів страхування від збитків, договорів страхування відповідальності), вимог до умов таких договорів (зокрема, переліку страхових ризиків та/або страхових випадків, об'єктів страхування та їх ідентифікації, особливостей визначення розмірів страхових сум та страхових виплат);

вимоги до порядку затвердження, унесення змін, розміщення на офіційному вебсайті страховика загальних умов страхового продукту;

особливості укладання комплексних договорів страхування, що містять умови страхування від ризиків, що притаманні кільком класам страхування, у тому числі договорів страхування життя та здоров'я;

порядок розрахунку та виплати викупної суми в разі дострокового припинення дії договору страхування життя чи повернення частини страхової премії в разі дострокового припинення дії договору страхування іншого, ніж страхування життя.

Прийняття регуляторного акта дасть змогу страховикам визначати конкретний перелік ризиків у межах класу страхування під час отримання ліцензії на здійснення діяльності зі страхування та/або розширення її обсягу. Також прийняття регуляторного акта дасть змогу реалізувати повноваження Національного банку щодо державного регулювання та нагляду за діяльністю на ринку страхування під час здійснення процедур ліцензування страховиків та контролю за додержанням ними ліцензійних умов, контролю за дотриманням страховиками вимог до платоспроможності, порядком укладання і виконання страховиками договорів страхування за класами страхування, захисту прав споживачів та нагляду за ринковою поведінкою.

Ступінь ефективності регуляторного акта оцінюватиметься за результатами аналізу показників діяльності страховиків за класами страхування.

V. Обґрунтування можливості досягнення визначених цілей у разі прийняття регуляторного акта

Вимоги регуляторного акта є обов'язковими для виконання всіма страховиками під час здійснення ними діяльності зі страхування відповідно до Закону про страхування та страховими посередниками під час участі таких посередників в укладенні договорів страхування.

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до: 08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

B/33-0008/75331

від 29.06.2023 09:39

Ризик як негативного, так і позитивного впливу зовнішніх чинників на дію регуляторного акта потенційно зумовлюється переважно змінами в законодавчих актах України, що може призвести до потреби в унесенні змін до регуляторного акта.

Упровадження вимог регуляторного акта не потребує додаткових витрат Національного банку, оскільки здійснюється в межах його повноважень.

Додаткові часові витрати страховиків, що пов'язані з регуляторним актом, будуть полягати в необхідності здійснити дії щодо приведення своєї діяльності у відповідність до вимог цього регуляторного акта в строки, визначені цим регуляторним актом та Законом про страхування.

Здійснення державного регулювання та нагляду за додержанням вимог регуляторного акта відбуватиметься в межах здійснення Національним банком нагляду за діяльністю страховиків на ринку страхування із періодичністю, визначеною відповідними нормативно-правовими актами Національного банку.

VI. Визначення очікуваних результатів прийняття акта

Прийняття регуляторного акта дасть змогу виконати вимоги Закону про страхування, реалізувати повноваження Національного банку щодо визначення характеристик та класифікаційних ознак класів страхування, передбачених Законом про страхування, і таким чином забезпечити перехід страхового ринку на здійснення діяльності зі страхування за класами страхування, визначити особливості укладання договорів страхування та здійснення діяльності зі страхування за класами страхування, запобігти порушенню прав страхувальників (застрахованих осіб, вигодонабувачів, інших осіб, які мають право на отримання страхової виплати) під час реалізації ними передбачених законодавством та договором страхування прав і страхових інтересів.

Із прийняттям регуляторного акта можна виокремити такі позитивні результати, що матимуть місце протягом усього строку його дії:

реалізація положень Закону про страхування;

врегулювання порядку здійснення страховиками діяльності з укладання договорів за класами страхування (ризиками в межах класів страхування);

визначення характеристик та класифікаційних ознак окремого класу страхування, переліку ризиків у межах класів страхування;

установлення особливостей здійснення діяльності зі страхування та укладання договорів страхування за класами страхування, уключаючи комплексні договори страхування;

визначення додаткових вимог до умов договорів страхування за класами страхування життя, особливостей та порядку їх укладання;

унормування правових наслідків та вимог у разі дострокового припинення дії договору страхування, іншого ніж страхування життя,

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до: 08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/33-0008/75331

від 29.06.2023 09:39

розрахунку викупної суми в разі дострокового припиненні дії договору страхування життя;

надання можливості страховикам визначити обсяг ліцензії за окремим ризиком (окремими ризиками) у межах класу страхування під час переоформлення ліцензій, що діють станом на день уведення в дію Закону про страхування, у ліцензію на здійснення діяльності зі страхування відповідно до умов абзаців другого, шостого пункту 17 розділу XV “Прикінцеві та перехідні положення” Закону про страхування;

підвищення прозорості умов договорів страхування, логічності та однозначності їх викладення;

посилення захисту прав та законних інтересів клієнтів.

Негативним наслідком дії регуляторного акта можуть стати додаткові часові витрати страховиків, пов’язані з приведенням своєї діяльності у відповідність до вимог цього регуляторного акта, що здійснюватимуться страховиками в межах кошторисів витрат на поточну операційну діяльність.

Таким чином, очікувані результати прийняття регуляторного акта будуть мати позитивні наслідки для всіх суб’єктів, на яких поширюється дія регуляторного акта.

Ураховуючи специфіку сфери правового регулювання акта, не вбачається за можливе обчислення розмірів позитивних результатів та можливих негативних наслідків до його прийняття.

VII. Обґрунтування запропонованого строку дії акта

Запропонований до розгляду акт набиратиме чинності з 01.01.2024 (з дня введення в дію основних положень Закону про страхування).

Водночас вимоги запропонованого акта поширюватимуться на договори страхування, укладені до дня набрання чинності цим актом, і продовжують діяти після набрання чинності цим актом, у разі зміни або припинення (розірвання) таких договорів страхування.

До переоформлення ліцензій на здійснення діяльності зі страхування відповідно до пункту 17 розділу XV “Прикінцеві та перехідні положення” Закону про страхування страховики укладатимуть договори страхування з урахуванням вимог розділу XIII Закону, запропонованого акта та на підставі порядку співвідношення видів та класів страхування, визначених у пункті 18 розділу XV “Прикінцеві та перехідні положення” Закону про страхування.

Строк дії акта не обмежений в часі.

VIII. Визначення показників результативності акта

Показники результативності регуляторного акта такі:

1) кількість суб’єктів господарювання та/або фізичних осіб, на яких поширюватиметься дія акта.

Станом на 01.06.2023 загальна кількість страховиків – 116, з них:

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до: 08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

B/33-0008/75331

від 29.06.2023 09:39

104 страховики, які провадять діяльність зі страхування життя,
12 страховиків, які провадять діяльність зі страхування іншого, ніж страхування життя.

2) Кошти і час, що витрачатимуть суб'єкти господарювання та/або фізичні особи у зв'язку з виконанням вимог регуляторного акта.

Витрати коштів та часу фізичних осіб, пов'язані з виконанням вимог акта, не передбачаються.

Часові витрати страховиків, пов'язані з приведенням у відповідність до вимог регуляторного акта своєї діяльності, у тому числі для забезпечення переходу страховиками від здійснення зі страхування за видами страхування на класи страхування відповідно до вимог Закону про страхування.

3) Обсяг валових страхових премій.

Станом на 31.03.2023 обсяг валових страхових премій становить 10 112,3 млн грн, з них:

1 131,4 млн грн зібрано страховиками, які провадять діяльність зі страхування життя,

8 981,0 млн грн зібрано страховиками, які провадять діяльність із страхування іншого, ніж страхування життя.

4) Обсяг страхових виплат, здійснених страховиками на 31.03.2023, становить 3 792,1 млн грн, у тому числі:

286,9 млн грн страхових виплат здійснено за договорами страхування життя,

3 505,2 млн грн страхових виплат здійснено за договорами страхування іншого, ніж страхування життя.

IX. Визначення заходів, з допомогою яких буде здійснюватися відстеження результативності акта

Відповідно до статей 3 та 10 Закону України “Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності” Національний банк проводить базові, повторні та періодичні відстеження результативності власних регуляторних актів з урахуванням Методики відстеження результативності регуляторного акта Національного банку, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України і Національного банку України від 14.04.2004 № 471.

Відстеження результативності регуляторного акта проводитиметься з використанням статистичних даних. Цільові групи осіб для опитування чи наукові установи не залучатимуться для проведення відстеження результативності регуляторного акта.

Базове відстеження результативності регуляторного акта здійснюватиметься протягом року з дня набрання чинності цим актом відповідно до частини п'ятої статті 10 Закону України “Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності”, оскільки для

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/33-0008/75331

від 29.06.2023 09:39

відстеження результативності використовуватимуться статистичні дані.

Повторне відстеження буде проведено не пізніше двох років із дня набрання чинності регуляторним актом.

Періодичне відстеження результативності – один раз на кожні три роки з дня закінчення заходів із повторного відстеження результативності регуляторного акта.

Інформування суб'єктів господарювання щодо основних положень регуляторного акта здійснюватиметься шляхом його оприлюднення на сторінці офіційного Інтернет-представництва Національного банку України.

Голова Національного банку України

Андрій ПИШНИЙ

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/33-0008/75331

від 29.06.2023 09:39